

JAZYKOVÁ ŠKOLA NĚMECKÝCH OZBROJENÝCH SIL

Jazyková škola, správněji Spolkový jazykový úřad (Bundesspracheamt), umístěná v malém porýnském městě Hürthu v těsné blízkosti Kolína nad Rýnem se samozřejmě zabývá výukou jak němčiny jako cizího jazyka, tak mnoha dalších světových i méně významných jazyků, včetně češtiny a slovenštiny. Na této škole studují příslušníci ozbrojených sil Spolkové republiky Německo, především vojáci, a také příslušníci mnoha dalších zahraničních armád.

Je třeba přiznat, že členové naší skupiny, kteří se zúčastnili vojenské stáže v německých ozbrojených silách (NOS) v létě 1991, navazující na ukončení našeho studia v European Business School, nebyli prvými československými důstojníky v této škole. Stáž, již jsem se zúčastnil, začínala ve Spolkovém jazykovém úřadu v Hürthu v polovině července. Před námi zde ukončili své studium českoslovenští důstojníci, kteří zde absolvovali velice kvalitní přípravu pro svá studia na univerzitě a ve velitelské akademii NOS. Naše práce a pobyt ve škole nebyla takovou klasickou výukou němčiny jako cizího jazyka, přesto přispěly k našemu praktickému vstupu do německé konverzace, k poznání základů německé vojenské terminologie, ale také k pochopení místa a poslání tohoto školského zařízení, jeho organizace, systému práce, které pro mnoho svých charakteristických rysů naplňování svého poslání mohou být i pro naše podmínky vhodným zdrojem poučení. To svědčí o uvážlivém postupu pracovníků spolkového ministerstva obrany, kteří na základě požadavku a dohovoru s představiteli FMO ČSFR (správy sociálního řízení) a EBS Praha tuto stáž připravili.

Jazyková škola, ač nemá vysloveně vysokoškolský, či univerzitní charakter, je školou, kde studenti současně studují i bydlí. Je rozmístěna v poměrně rozlehlém areálu se samostatnými budovami pro správu, výuku a její zabezpečení, ubytování, volný čas a hospodářské zázemí.

Umístění školy poskytuje mnohé výhody oproti stavu, který známe např. z Vojenské akademie v Brně, která je rozptýlena ve více objektech a jejíž studenti se v průběhu dne musí mezi nimi ve městě přesunovat. Výhodné je takovéto umístění školy jak z hlediska řízení, tak pro studující, neboť šetří čas. Za určitou nevýhodu by mohlo být považováno určité oddělení od občanské společnosti, což je při obvyklé délce studia zanedbatelné.

Škola je jednou ze 17 škol, podřízených spolkovému ministerstvu obrany SRN, a to Úřadu ozbrojených sil.

V čele školy stojí prezident - občanský pracovník, u něhož se předpokládají zkušenosti z oboru a schopnosti k vedení takového ústavu. Je jmenován ministrem obrany z řad profesorů filologie.

Prezident školy má svého zástupce, jímž je důstojník v hodnosti plukovníka.

Řídící, pedagogické, vojenské a správní funkce plní za řízení prezidenta a jeho zástupce čtyři oddělení:

- oddělení jazykové přípravy, označované jako S (Sprachausbildung), jehož vedoucím je občanský pracovník - filolog,

- oddělení vojenských problémů a záležitostí označované MA (Militärische Angelegenheiten), vedené důstojníkem z povolání - podplukovníkem,

- oddělení centrální administrativy, označované ZA, v jehož čele je občanský pracovník,
- oddělení jazykových materiálů, označované SM, jež vede rovněž občanský pracovník.

Oddělení jazykové přípravy je členěno na dva poměrně samostatné "referáty". Pro západní jazyky se třemi skupinami pro výuku: angličtiny (Sl₁), románských jazyků (Sl₂), němčiny jako cizího jazyka (Sl₃). Druhý referát je určen pro východní jazyky: ve skupině Sl₁ je vyučována ruština a v Sl₂ ostatní jazyky.

Kvalifikace pedagogů tohoto oddělení umožňuje výuku všech světových jazyků, i finštiny, či maďarštiny, ale také jazyků Středního a Dálného východu. V případě potřeby škola zaměstnává krátkodobě odborníky příslušné odbornosti.

Oddělení vojenských problémů a záležitostí plní pedagogickou činnost ke zvládnutí německé vojenské terminologie a dalších potřebných znalostí v němčině u těch studentů, kteří studují ve škole jazyk jako cizí a po ukončení studia v jazykové škole pokračují ve studiu na některé vojenské škole, či univerzitě německých ozbrojených sil.

Obsahem této části jazykové výuky je vše to, co je nezbytné pro studenta v německém vojenském prostředí. Druhou skupinou úloh oddělení je řízení studentů školy, kterými jsou z 90 % vojáci. K tomu jsou v rámci oddělení vytvořeny inspekce, ve kterých jsou studenti zařazeni podle studovaného jazyka. Tyto inspekce jsou 4: pro studující západních, východních jazyků, pro studující němčiny jako cizího jazyka a pro studenty "jazyků verifikace". V rámci inspekci jsou již jednotlivé třídy, jejichž vedoucími jsou samotní studenti. Počet studentů v jedné třídě je různý, výjimečně překračuje 12 osob.

Oddělení jazykových materiálů a prostředků přísluší i rozsáhlá knihovna, vybavená v oblasti západních jazyků učebnicemi, slovníky a dalšími pomůckami nejnovějších ročníků vydání, v oblasti východních jazyků - např. češtiny ne sice zcela nejaktuálnějšími, ale přesto, co do kvality i kvantity, dostatečnými materiály. Je rovněž možné využívat rozsáhlou video-téku a fonotéku, vlastní laboratoř pro přípravu materiálu k výuce.

V této oblasti se jeví možnost navázat určité výhodné styky našich školních pracovišť, v rámci možné výměny získat současné materiály, učebnice a slovníky, jiným způsobem nedostupné.

K organizaci a průběhu výuky uvádím několik poznámek k odlišnostem oproti standardu, jak jej známe v našich podmínkách:

Uspořádání tříd nemá charakter klasických učeben, ale konferenčních místností, což je vysvětlováno konverzačním vedením výuky. "Technických" jazykových učeben není tolik, zato všechny standardní učebny jsou vybaveny videopřehrávači s obrazovkami, soupřevou pro fonické přehrávky a rovněž kvalitním (bezhluchým) zpětným projektozem. K běžné výbavě učeben patří soudobé grafické materiály v příslušném jazykovém provedení, zejména mapy států nebo částí světa, kde se uvedeným jazykem hovoří, plány měst apod. Takovéto materiály jsou v naší jazykové výuce spíše zvláštností.

Pro vlastní výuku nejsou využívány jen standardní, obvyklé učebnice, slovníky a příručky, ale ve velkém rozsahu individuální materiály zpracovávané samotnými vyučujícími, které výuku značně zpestřují a zejména usnadňují konverzaci.

Důraz je kladen na samostatnou práci účastníků studia s pomocnými prostředky jako mluvenými nahrávkami, četbou a přednesem originálních aktuálních textů, ale také na přiblížení obsahu výuky s ohledem na budoucí funkce a úlohy studentů, čemuž je v jazykové výuce na našich vojenských školách (při nedostatečném podílu jazykové výuky) věnována menší pozornost.

Jeden běh internátního jazykového kursu trvá 5 měsíců. Kursy jsou organizovány 2krát ročně, přičemž i v období prázdninových měsíců se ve škole plní některé operativní úlohy.

Zajímavou skutečností je rovněž, že jsou poskytovány některé kapacity škol v době prázdnin ve prospěch civilních společenských a sportovních akcí. Tato činnost je považována za nedílnou součást práce s veřejností. Získané finanční prostředky se odvádějí obdobně

jako u nás, ale četnost a kvalita akcí vyvolává přidělení více finančních prostředků na tuto činnost na další období.

K účinnosti výuky přispívá její hospodářské zázemí a kvalitní podmínky pro volný čas studujících.

Vzhledem k praxi, zavedené u našich vojenských škol, je zajímavý a poučný i způsob ochrany areálu školy a vnitřní režim. Areál školy je uzavřen obtížně překonatelným oplocením. Je střežen s využitím technických zařízení, strážních psů a příslušného personálu - především civilních pracovníků. Uvnitř školy není organizována žádná dozorcí služba. Chod školy je plně řízen organizačním členěním.

Jediným místem, kde je udržována nepřetržitá služba, je hlavní strážnice, která je současně kontrolním místem pro vstup a výjezd do objektu.

I toto přispívá k účinnosti výuky ve škole. Nikdo ze studujících není při pobytu ve škole odtahován od hlavního úkolu: naučit se jazyku. Za 5 měsíců také žádný ze studujících neztratí nic ze svých vojenských znalostí, dovedností a návyků.

Z poznatků o organizaci, způsobu a chodu práce i zabezpečení Spolkového jazykového úřadu lze vyvodit:

- Samotná existence tohoto školícího zařízení v rámci soustavy vojenských škol poskytuje mnohé výhody. Mezi hlavní patří neúčinnější využití vyčleněných finančních prostředků pro jazykovou přípravu, cílevědomější soustředění dané organizační struktury na ni, tím také vytvoření lepších předpokladů a podmínek pro dosažení žádané kvality výuky.

- K dosažení vysoké úrovně práce školy, jejímž výhradním úkolem je jazyková výuka, je nezbytná vysoká kvalifikace zaměstnanců, a to jak odborná jazyková, tak pedagogická. Nezbytnou součástí této kvalifikace je dlouhodobé působení v příslušném jazykovém prostředí nebo opakované stáže, či studijní pobyty. (Při hledání vhodných partnerů - pro němčinu by to mohl být právě Spolkový jazykový úřad v Hürthu - pro vzájemné výměny pedagogů by toto řešení nemělo být problémem, a to bez velkých nároků na devizové prostředky.)

- Zcela automaticky se předpokládá co nejvyšší úsilí každého účastníka studia. Škola může a dělá pro kvalitní jazykovou výuku každého jednotlivce velice mnoho, nemůže ale učít toho, kdo se učit nechce. Takové problémy se však v praxi neřeší; důslednost výběru studujících, kvalita školy a uplatnění výsledků studia zajišťují optimální přístup ke studiu.

- Je potvrzena oprávněnost kladení vysokých nároků na studující při této formě všestranně zabezpečené výuky, a to ve spojení se zaměřením obsahu na budoucí uplatnění studujících. Jeví se proto výhodné soustřeďovat při jazykové výuce studující shodného, či obdobného odbornostního zaměření. To, že studující zná své budoucí uplatnění ještě před zahájením studia, výrazně zvyšuje jeho motivaci k dosahování vysokých výkonů ve studiu. Mělo by být žádoucí součástí personální práce s těmito lidmi, kteří jsou k takovému studiu vysíláni.

Jako nezbytné se jeví mít kvalitní technické, materiální, informační a další zabezpečení i podporu výuky. Je zřejmé, že nelze kvalitně učit jazyku podle zastaralých učebnic, bez styku se současným životem příslušného jazykového prostředí. Každý vynaložený peníz se vícenásobně zúročí v konečné úrovni absolventa studia. Každá nedomyšlená, či násilná "úspora" má sice také násobný, avšak opačný účinek.

V československé armádě bylo v oblasti výuky cizích jazyků v minulosti leccos zanedbáno. V současné době se projevuje přímo překotná snaha se s jazykovým nedostatkem vyrovnat. Budiž aktivně a osobní snaze každého jednotlivce dán prostor a vytvořeny žádoucí podmínky, včetně motivace. Skutečné řešení je však nutné zabezpečit zpracováním celkového programu zkvalitnění jazykové přípravy velitelského sboru, vybudováním a rozvojem profesionálního systému jazykové výuky mladé generace velitelského sboru, odborného personálu štábů i zařízení Československé armády. V této oblasti by bylo možné zkušenosti Spolkového jazykového úřadu využít.

Možná by nebylo zcela od věci uvážit a posoudit možnost vybudování obdobného školícího

zařízení ze zahraničního školícího institutu Vojenské akademie v Brně. Jeho kapacity a pedagogický sbor by při dořešení všech souvislostí mohly být vhodným základem této školy, a třeba nikoli pouze pro krytí potřeby čs. ozbrojených sil, ale i pro oblast státní a veřejné správy.

Podplukovník Ing. Jaroslav Krbec

DRUŽICOVÉ NAVIGAČNÍ SYSTÉMY

Znalost přesné polohy vlastní bojové techniky, zejména mobilních prostředků - letadel, tanků i vozidel je základním předpokladem vedení bojové činnosti vojsk každé armády za všech povětrnostních podmínek ve dne i v noci.

V současné době se k určování polohy těchto prostředků používá v armádách NATO mnoho rádiových navigačních systémů. K nejznámějším z nich patří systémy VOR, Omega, DECCA, LORAN C a další. Tyto systémy jsou zpravidla tvořeny několika rádiovými majáky s přesně známou polohou a uživatelským přijímačem umístěným v dopravním prostředku, který měří proměnné veličiny (parametry) signálů přijatých od majáků.

Z proměnných signálů lze určit navigační parametry, jako např. vzdálenost od majáku, úhel k majáku a další, s jejichž pomocí lze určit polohu bodu, kde se přijímač (dopravní prostředek) nachází.

Poměrně malý prostor pokrytí signálem, nízká přesnost, malá rychlost získávání navigačních údajů a možnost jejich snadného zarušení si objektivně vynutily výzkum i vývoj nových navigačních systémů.

Řešení uvedených nevýhod způsobilo zavedení tzv. globálních navigačních systémů, které pokrývají rádiovým signálem většinu povrchu Země. K těmto systémům patří družicové navigační systémy, v nichž jsou jednotlivé rádiové majáky nahrazeny družicemi.

Družicové navigační systémy využívají ve své činnosti především dálkoměrné metody, tj. ze zpoždění přijímaných signálů určují vzdálenost přijímače od družice. Družice vysílá neustále údaje o své dráze, což umožňuje v každém okamžiku určit přesnou polohu.

Pro měření vzdálenosti se v přijímači generuje kopie dálkoměrného signálu vysílaného družicí. Kopii dálkoměrného signálu lze posuzovat vůči časové základně řídicí chod celého přijímače. Časová základna přijímače je obecně posunuta vůči časové základně družice o neznámý čas. Kopie dálkoměrného signálu je posunuta tak, že je synchronní s dálkoměrným signálem přijímaným od i-té družice. V tomto okamžiku je měření posun kopie dálkoměrného signálu proti časové základně přijímače. Tento princip vyžaduje měřit zpoždění dálkoměrných signálů alespoň od čtyř družic vzhledem k časové základně.

Pro dosažení synchronizace kopie dálkoměrného signálu $C(t)$ generované v přijímači s dálkoměrným signálem $C_i(t)$ přijímaným od i-té družice, je vytvořena v korelátoru vzájemná